

Jan Ritsema 'danst' uitgekiend

MUZIEK & DANS • RECENSIE

JAN BAART

Pour la fin de Temps, dansconcert van Jan Ritsema met Takashi Yamane (klarinet), George van Dam (viool), Geert de Bièvre (cello), Yutaka Oya (piano). Gezien: 21 april 1996, Ottone Utrecht. Ook te zien: Toneelschuur Haarlem, vanavond

Het programma heet nog steeds *Pour la fin du Temps*, naar een compositie van Messiaen. Toch is er geen noot van die Franse componist te beluisteren. Zijn weduwe heeft geen toestemming gegeven om dit religieus getinte werk te gebruiken in een theatrale context. Nu danst de uitgever en dramaturg Jan Ritsema (!) in het kader van Springdance 1996 op muziek van J.S. Bach tot Alban Berg. Dit dansconcert is in feite een overbodig initiatief — Jan Ritsema is als 'danser' oud en ongetraind en dat is goed te zien — maar het werkt niet eens zo slecht uit.

Op zondagse molières, in een goede broek en met een nieuw hemd en mooie stropdas stapt hij de vloer op. Klaar voor de confrontatie. Zijn mogelijkheden zijn beperkt. Hij maakt hoekige bewegingen, vooral met armen en knieën. Een opgetrokken been is een vast terugkerende detail; een mooi gevonden pose die zowel rust als dynamiek kan oproepen. Wat Jan Ritsema ontbeert aan soepelheid en raffinement, compenseert hij met drift en drang om te overtuigen.

Uitgangspositie is vaak een half gehurkte start-houding, waaruit hij de wereld met verbaasde blik te lijf gaat. Een mooie variant ontstaat door in een uitgelaten serie passen — met de impact de natuur te overweldigen door beweging — plot-

seling te vertragen. De 'acteur' Jan Ritsema suggereert dan een mooi vergezicht te zien, dat zoveel impulsen oproept dat enkele seconden rust nodig zijn om alle mogelijkheden eerst eens te overdenken.

Vaker doet Jan Ritsema denken aan een voetballer die niet het veld opgaat voor het raken van de bal maar voor het oproepen van spannende vibraties. De vibraties worden in dit dansconcert heel sterk opgeroepen door de vier musici, die muzikale miniatures spelen van Berg, Bach, Webern, Mahler en Ives. Met hun prachtige fraserings en genuanceerde spel roepen zij het echte wonder van de voorstelling op. Jan Ritsema fungeert daarbij als de enthousiast meedansende sater die het allemaal prachtig vindt. Hij hurkt soms zelfs neer van bewondering, en kan dan ook weer even op adem komen.

Op zijn best straalt deze nieuwe danser een bijna naïef aandoende 'ongedwongenheid' uit, zoals een schooljongen niet gehinderd door zijn omgeving spontaan door de wereld kan huppelen en dartelen. In zijn regies van anderen werkt dat 'effect' vaak ook goed. Bij deze voorstelling doet Kitty Kortès Lynch de 'dance direction'; zij zal dus in de repetitiestudio corrigerende aanwijzingen hebben gegeven. Haar regiem is niet echt streng geweest. In zijn houding laat Jan Ritsema ook nadrukkelijk koketterie en stoutigheid zien, die hij bijvoorbeeld zelf als regisseur van Het Concern niet heeft getolereerd in *Herinneringen van een valk*. Het verstoort de dans, maar tekent hem natuurlijk wel als mens. Het mag allemaal natuurlijk ook best, voor één keer.